

מפניני הפרשה - מאמר

אין לך מידה יפה מן הצניעות

התורה מתארת לנו את שכירת הלוחות על ידי משה רבינו בעקבות כשלונו של העם בהטא העגל: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל הַמִּצְבֵּה וַיֵּרָא אֶת הָעֵגֶל וּמַחֲלַת יַיִתָּר אֲפַּי מִשֵּׁה וַיִּשְׁלַף מִיָּדוֹ אֶת הַלְּחָת וַיִּשְׁפֹּר אֹתָם תַּחַת הַקָּהָר" (פרק לב' יט'). שכירת הלוחות היה אירוע קשה ביותר (פראומתי) שהשאיר את רישומו לדורות, ובמסכת תענית נמנה כפורענות ראשונה עם הפורענויות שאירעו בשבעה עשר בתמוז. מה ראה משה להשליך את הלוחות ולשברם? האם היה זה מעשה ספונטאני, או יזום, ואם היה זה מעשה יזום, האם היה ביוזמה של משה רבנו או של הקב"ה?

כשאלות אלו עסקו חכמינו ופרשנינו. רבי עקיבא במדרש תנחומא לפרשת כי תשא סובר ש "הקב"ה אמר לו לשברן" כך גם דעת רבי יהודה בן בתירא ב "אבות דרבי נתן" וכן דעת רבי אלעזר בן עזריה ורבי מאיר.

הבנה אחרת בעניין מופיעה בתלמוד הירושלמי בפרק רביעי וב 'פרקי דרבי אלעזר': "רבי עזרה בשם רבי יהודה כי רבי סימון הלוחות היו משאוי ארבעים סאה והכתב היה סובלן כיון שפרה הכתב כבדו על ידיו של משה ונפלו ונשתברו". דברים אלו מתאימים גם לפירושו של החזקוני - "כי תשש כוחו של משה כשראה את העגל ולא היה בו כח לסובלם" דעה אחרת מובאת במסכת שבת דף פז. ומביא אותה רש"י בפירושו והיא שמתוך השכונות הלכתיים ורעיוניים שונים שבר את הלוחות - אם ישראל עובדים עבודה זרה הרי אינם ראויים לקבל את התורה.

אולם עיון פשוט בפסוקים מראה ששכירת הלוחות על ידי משה רבנו הייתה מעשה ספונטאני - "כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל הַמִּצְבֵּה וַיֵּרָא אֶת הָעֵגֶל וּמַחֲלַת יַיִתָּר אֲפַי מִשֵּׁה וַיִּשְׁלַף מִיָּדוֹ אֶת הַלְּחָת וַיִּשְׁפֹּר אֹתָם" (פרק לב' יט) אלא שאמירה זו מעוררת תמיהה - הלא משה ידע מה צפוי הוא לראות, הרי כבר אמר לו הקב"ה שישראל: "עשו עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו, ויאמרו אלה אלוהיך ישראל...!?" ובפשטות אפשר להסביר זאת כך: אינה דומה שמיעה לראיה.

אולם ננסה להעמיק יותר בתשובה זו. נראה לומר שיתכן שהשמחה הסוחפת שנתגלתה לעיני משה, הזכירה לו שמחה אחרת, מלפני ארבעים יום, מיד אחרי מתן תורה. מה עתה זכאים - אף אז זכאים, מה כאן אכילה ושתיה - אף שם אכילה ושתיה, מה כאן התלהבות של העם "קול אחד" - גם אז ענו כל העם ואמרו - "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע".

ההתלהבות נוכח העגל, כמוה כהתלהבות נוכח הלוחות, משמע שההמון מתלהב בכל מה שמלהיכים אותו, לקדושה או למומאה, לחיוב או לשלילה. אם כן ראוי לשבור את הלוחות תחת ההר, באותו מקום בו נבנה מספר שבועות קודם לכן, מזבח הברית.

אחר כך פונה משה לאסוף את שברי הלוחות ולהתחיל את הכל מחדש, פונה הוא לדרך חדשה. לא עוד קול ה' בהמון מתלהב, לא עוד כינוס המוני. אומנם לעם ינתנו לוחות חדשים, אבל הניתנה תהיה במעמד שונה לחלוטין. לא יהיו בו קולות וברקים, ההר לא יחרד ולא יכוסה בענן, משה לבדו יעלה לראש ההר ובקול דממה דקה ירד מן ההר ושני לוחות חדשים בידו.

הסבר זה תואם יפה לפירוש רש"י על לפסוק עפ"י המובא במדרש תנחומא: "הראשונות על ידי שהיו בתשואות וקולות וקהלה, שלמה בהן עין רעה, אין לך מידה יפה מן הצניעות"

בין אדם לחבירו

חלק בלתי נפרד מהי של היהודי, הוא ההתנצחות בלימוד, במהלך ההתירה לאמת. לכן כבנים לעם רוחני ובעל מחשבה, נתונים תמיד היהודים בעינינו של חילופי דעות ודיונים רעיוניים. לעומת זאת, מריכות אישיות, קנאה ותחרות, הם סימני חולשה וחוסר בגרות, שאין להם מקום בעולם היהודי. לעיתים מהלוקת רעיונית יכולה להפוך למריבה. גם לקורה הייתה השקפת עולם: כל העדה כולם קדושים, ולכן אין כל הצדקה שמשפחה אחת, תהיה מעל כולם. אולם מהלוקת נבעה מקנאה, על שנמנע ממנו נשיאות על קהת.

שואל ומשיב

שאלה: במשנה במסכת שבת פרק א' משנה ג' מובא לגבי בשבת: "לא יפלה את כליו ולא יקרא לאור הנר, כאמת אמרו החזן רואה היכן תינוקות קוראים אבל הוא לא יקרא..." מהם גודרי גזירה זו לימינו?

תשובה: אכן כאמור גזרו חכמים שלא יקרא אדם בשבת לאור הנר, וזאת מחשש שמא תכהה הלהבה ויבוא להטות את הנר, כדי להזרים לפתילה יותר שמן, ויעבור על איסור תורה של מבעיר.

אמנם תקנו חכמים להדליק נר לכבוד שבת, אולם ייעודו של נר זה הוא לצורך הסעודה שאינה דורשת עיון רב, וכן כדי שיוכלו ללכת בבית בלא להיתקל ברהיטים. אבל אסרו חכמים לעשות לאור הנר דבר שדורש עיון רב, שמא מתוך שרצה לראות יותר טוב יטה את הנר.

אדם הרוצה ללמוד לאור הנר, צריך לבקש מחבירו להשגיח עליו שלא יטה את הנר, או שילמד עם חבירו יחד, כדי שישגיחו זה על זה, כמו שפסק מרן להלכה בשו"ע בסימן רעה' סעיפים א' - ג'.

אם הנר מפראפין, כמו רוב הנרות שלנו, לדעת הרבה פוסקים, מותר גם ליחיד ללמוד לאורו, מפני שאין חשש שיטה את הנר, שכן ההטייה נועדה לקרב את השמן לפתילה, ובנר פראפין ממילא השעווה דבוקה וקרובה לאש.

כמו כן, אין חשש שמא יבוא להיטיב את הפתילה, כי נר פראפין דולק היטב ואין צורך לטפל בו אחר הדלקתו, כמוכא ככף החיים בסימן רעה' סעיף יא'.

מותר ליחיד ללמוד לאור נורה חשמלית. וגם כאשר יש שם שני מתנים לשתי נורות, והדליק נורה אחת, מותר ללמוד לאורה. וגם כאשר אפשר לסובב את המתג ולהגביר את האור שבנורה, מותר ללמוד לאורה. כי טעם הגזירה היה שמא הנר ייחלש ויבוא להטות את הנר כדי להחזירו למצבו הקודם, אבל לא חששו שמא ידליק עוד נר או יוסיף עוד שמן בנר.

כמו כן, מכיוון שאור הנורה החשמלית אינו נחלש, אין הושישים שמא יבוא להדליק עוד נורה או יגביר את אורה. ומכל מקום לכתחילה, טוב להנחיה במקרה כזה על מתג הנורה פתק שכתוב עליו 'שבת', כדי שלא יבוא בטעות להגביר את האור, כמוכא בשו"ת יחיה דעת ו'. (מתבסס על פניני הלכה)

מפניני הפרשה - רעיון

מנוחת עראי או מנוחת מרגוע

על הפסוק בפרשתנו בו אמר הקב"ה למשה רבנו: "והסרתי את כפי וראית את אחרי ופני לא יראו" (פרק לג' כג') דורשת הגמרא במסכת דף ז'. "אמר רב הנא בר ביונא אמר רבי שמעון חסידא: מלמד שהראה הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין". ושם בדף ו'. מבואר מה כתוב בתפילין של הקב"ה: "אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייה בר אבין: הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו? אמר ליה: ומי בעמך ישראל גוי אחד בארץ. (דברי הימים א' יז)

והשאלות העולות הן: למה הכוונה באמירה זו שלקב"ה יש תפילין? ועוד מדוע דווקא עם ישראל כתוב בתפילין של הקב"ה, ולא כתוב בהם לדוגמא את בריאת העולם או שמות המלאכים? נראה לומר שפשוט הוא שבפועל אין לקב"ה תפילין גשמיים, אלא כוונת חז"ל לומר, שאת הקב"ה לא ניתן לראות, והדרך היחידה בה ניתן להרגישו הוא דרך גילוי בעולם, ואת גילוי הקב"ה בעולם ניתן להכיר, דרך הקשר שבין של הקב"ה כלפי עם ישראל עלי אדמות.

זהו קשר התפילין שכביכול הראה הקב"ה למשה, כלומר את מציאות הקשר האלוקי עם העולם המתבטא בעיקר אצל עם ישראל. אם כן, כך נסביר את הפסוק הנ"ל: "וראית את אחורי ופני לא יראו": אמר לו הקב"ה למשה - דע לך שאי אפשר לראות את המציאות האלוקית, אלא רק מתוך הפעולות של הקב"ה בעולם, וזאת דרך הקשר המיוחד שיש לו עם עמו ישראל, שזהו כביכול ה"אחורי", אשר בעזרתו אפשר להכיר בגילוי המציאות האלוקית בעולם.

הסבר נוסף לפסוק הוא, שהקשר של הקב"ה עם עמו ישראל, לעיתים גלוי כמו בנסי מצרים, ולעיתים נסתר, כמו בימי מרדכי ואסתר, אך גם כיסוי הוא גילוי שם ה': "אסתר מן התורה מניין? זאנכי אסתר אסתר" (דברים לא, יח)

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:		נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:	
פרץ עטיה ע"ה בן כוכבה ה"ו	רהמים בן שוקרולה דרשן ע"ה	דליה בת מרים רובין ז"ל	איזה בת ר' אברהם וסעדה נחמיאס ז"ל
ר' ברוך בן איטו ביטון ע"ה	אלכסנדר בן דוד (וייס) ע"ה	אסתר בת מרים כהן ע"ה	סולמנה בת לאה כהן ע"ה
שמואל ניסן בן שרה זדה ז"ל	אהרון בן דרין דריין ז"ל	לאה בת אסתר ע"ה	שולמית בת שמואל פרנקל ע"ה
יוסף (יום) בן שמואל ומיכל עמיהו ע"ה		מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקסמברג) ע"ה	

שבת קודש פרשת כי תשא מפטירים

במלכים א' יח' תימנים ואשכנזים:
מתחילים בפסוק א': "וַיְהִי יָמִים
רַבִּים" ספרדים מתחילים פסוק
ב': "וַיִּשְׁלַח אֱהָאֵב"

כפ"ד יז' לחדש אדר א' התשע"ט
שנה עשרים וחמש גליון מספר 24
יצא לאור ע"י שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת: 17:12

יציאת השבת: 18:11

זמן רבנו תם: 18:47

משחקים בשבת עפ"י פסיקת מרן בשו"ע שלה' ופוסקים אחרונים

משחקים שעיקרן לריחה והפסד, ולצבירת נקודות

הרמ"א בשו"ע פסק: אבל בשוחק כדי להרויח אסור, משום שזה כמקח וממכר ונראה פשוט שגם מרן הבית יוסף מסכים לכך. לכן אין לשחק בשבת את המשחק הנקרא היום 'זוג או פרט', שבו אחד מנחש אם יש ביד הסתומה של חברו יש מספר זוגי (זוג) או אי זוגי (פרט) של דברים, ואם מנחש כהוגן מקבל כל מה שביד חברו. שבוודאי כוונת הרמ"א אינה דווקא אם משחקים עבור כסף, אלא גם משחקים שמשחקים אותם עבור קבלת הפצים ומיני מאכל ושאר שווי כסף שאין בו מוקצה, בכלל האיסור, ויש אומרים שיש בכל סוגי משחקים אלו משום איסור שכר שבת, וגם בימות החול יש לדון מדין 'משחק בקוביא'.

ויש לדעת שיש שני סוגי משחקים: א. משחקי גורל, אשר אינם תלויים בחכמה כלל (וכמו משחק זוג או פרט), וכן משחקי סביבון ומשחקי קלפים למיניהם. ב. משחקי חכמה וכשרון, או אימוני ידיים וכדומה, כגון כל סוגי משחקי קליעה למטרה, משחק 'דוק' והידרונים למיניהם.

ובכל אלו וכיוצא בהם, אלו אשר דרכם לשחק בהם עבור ריח או כסף או שווה כסף, אסור בהחלט לשחק בהם בשבת ויו"ט, וכן אלו הרגילים לרשום את נקודות הזוכים, יש אוסרים משום גזירה שמא יבוא לכתוב אפילו אין המשחק למטרת ריווח כלל.

ואלו אשר דרכם לשחק רק בשביל להעביר את הזמן גרידא בלא ריח ובלא רישומים, אין שום איסור לשחק בהם בשבת (אלא שרואי לחנך בנים מגיל בר מצוה ובנות מגיל בת מצוה, למעט לשחק בהם, משום ביטול הזמן. אמנם לדברי הכ"ח בסיומן שלה' יש לאסור משחקי גורל (הסוג הראשון שלעיל), אפילו כשמשחקים בחינם, משום איסור המלת גורלות בשבת ויו"ט, וכמה מהפוסקים הביאו דבריו, אבל המשנה ברורה לא הביאם.

ובערוך השלחן בסעיף יג' לימד זכות על אלו המשחקים גם עבור ריווח דבר מה, כי בדרך כלל כפי שרגילים עתה, משחקים אלו אינם בהתחייבות גמורה, אלא אסמכתא בעלמא, שהרי אם לא ירצה המפסיד לתת מה שהבטיח, אין ביד המנצח לעשות לו כלום, ואין לו עליו אלא תערומת, ואינו כדרך מקה וממכר.

יש אומרים שטוב להימנע מלשחק במונופול ובשאר משחקים שיש בהם רווחים מדומים של כסף או רכוש, וילדים הרוצים להקל בזה רשאים (שש"כ טז, לג). אבל לגדולים ראוי להחמיר. וכן כל משחק שכולל כתיבה או הדבקה או גזירה או קליעה אסור לשחק בו בשבת. אבל מותר לקטנים להרכיב פאזל או ליצור מילים על ידי חיבור אותיות זו לזו או על גבי לוח.

פינת העורך

לגבי תרומת "מחצית השקל" נאמר בפרשתנו: "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט... (פרק ל', טו) לפי פשט הדברים הפסוק מתייחס למחצית השקל בכסף ממש, שנתרם למשכן. אולם ה' בן איש חי' זצ"ל מוציא בזה רמז יפה: העשיר במצוות ובמעשים טובים, לא יתגאה בהם, כי כמה נחשבים מעשיו לעומת גדלות הכורא! והדל במצוות לא יפול לדיכאון, כי גם זה מתחבולות היצר, אלא יתאזר בשמחה וישאף להתעלות!!

הקדמה לגבי משחקים בשבת

המור כתב שאין שוחקים באגוזים בשבת. בבית יוסף כתב שנראה לומר שהמור סובר שלדעת רבינו הנגאל אסור לשחוק באגוזים בשבת, מהשש שמא לצורך המשחק ישווה גומות, אלא שמוסיף לאסור גם משום השמעת קול, ולכן לא הוצרך לכתוב שאסור לשחוק גם בתפוחים, שהרי לדעת כולם אם במשחק באגוזים יש חשש להשוואת גומות, פשוט שחשש זה קיים גם במשחק עם תפוחים.

כתב רבינו ירוחם בחלק ז', שלדברי הפוסקים כעולא אסור לשחק באגוזים, אפילו על גבי מחצלת, ולדברי הפוסקים כרבא מותר על גבי מחצלת, משום שעל גבי מחצלת אין חשש להשוואת גומות, ושכן כתב הרמב"ם, ולא גוזרים על משחק על גבי מחצלת, שמא ישחק בהם על גבי קרקע, משום שאין גוזרים גזירה לגזירה. אמנם בבית יוסף כתב שהוא לא מצא כן דברי הרמב"ם בפירושו, אבל יש לדקדק כן מדבריו שהתיר בפרק כא' הלכה ג' למאטא קרקע מרוצפת, ולא גזר שמא ימאטא קרקע שאינה מרוצפת.

עוד כתב הבית יוסף שיש מקום לומר שכל משחק שעשוי להרויח את של חברו אסור לשחק בו בשבת, משום מיהו כמקח וממכר וכמו שכתב הרמב"ם בפרק כג' הלכה יז. ולפי מה שמוותר לשחק באגוזים על גבי מחצלת, צריך לומר שמדובר במשחק שאינו עשוי להרויח בו, אלא משחק בו בדרך "שחוק בעלמא", אבל אם משחקים כדי להרויח, בלאו הטעם של השוואת גומות או השמעת קול אסור לשחק בו משום דמיהו כמקח וממכר.

וכך פסק מרן בשו"ע שאין שוחקים באגוזים, משחק בו מגלגלים אותם והם מכים זה את זה, ולא בתפוחים וכדומה, משום החשש שמא לצורך המשחק ישווה גומות אשווי גומות, כדי להכין דרך לגלגל את האגוז לכיוון הנכון.

והרמ"א כתב בהגה שהאיסור הוא דווקא על גבי קרקע, אבל לשחק על גבי שולחן מותר, שפני שאין שם מקום לגזור שמא ישווה גומות. ומותר לשחוק בעצמות שקרוין "מישי"ך", אף על פי שמשמיעים קול, הואיל ולמשחקים בהם אין כוונה לשיר. כל זה, רק במי שמשחק דרך משחק בלבד, אבל לשחק כדי להרויח, אסור, מפני שנראה כמקח וממכר, ומכל מקום אין למחות בילדים קטנים, מפני שמוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידיים.

משחק גולות, חמש אבנים וכדומה

מרן פסק בסיומן שלה' סעיף ה' שבשבת אין לשחק באגוזים ולא בתפוחים וכיוצא בהן, מהשש להשוואת גומות, תוך כדי משחק. ומכאן נלמד לאסור את כל סוגי המשחקים המצויים בינינו כאשר לצורך המשחק צריך שמה נקי מכורות ומהמורות, וכן לאסור משחקים אשר דרך המשחק הוא ע"י הפירת גומה או גומות בקרקע. ובכלל איסור זה הוא גם: משחק 'גולות', 'חמש אבנים', משחק עם גרעיני מישימש, 'אריץ' (דהיפת אבן בקרקע חלקה ע"י הרגילים), 'גאלף' (כעין הני"ל), משחקי כדור למיניהם, וכדומה.

כל אלו וכיוצא באלו אסור לשחק עמם מחוץ לבית אפילו במקום מרוצף, אבל בתוך הבית או במרפסת על הריצפה המרוצפת מותר, והמיקל בזה גם בחצר מרוצפת אשר מסונפת וצמודה לבית או למוסד, יש לו על מי לסמוך, ובפרט לילדים קודם שהגיעו לגיל מצוות.

מרכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לאיילת מרגלית ובנימין עלדרי הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת אהרון הי"ו ומשפחת עלדרי הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

מרכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לשילה ומיכל נפש הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת נדב הי"ו ומשפחת נפש הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

פדר הברכות והקריאה בתורה

מקור בתלמוד

במסכת מגילה דף לב. נחלקו התנאים בשאלה – מהם הפעולות שמבצע העולה לתורה לפני הקריאה ואחריה.

לדעת רבי מאיר: העולה לתורה פותח את ספר התורה, רואה את המקום בו הוא יקרא, סוגר את ספר התורה, מברך את הברכה שלפני הקריאה, פותח את ספר התורה וקורא. לדעת רבי מאיר הצורך לסגור את ספר התורה בזמן הברכה הוא – כדי שלא יחשבו שהברכות כתובות בתוך ספר התורה.

לדעת רבי יהודה העולה לתורה פותח את ספר התורה, רואה את המקום בו הוא יקרא ומבלי לסגור מברך את הברכה שלפני הקריאה וקורא. לפי רבי יהודה אין צורך לסגור את ספר התורה בזמן הברכה, מפני שלדעתו אין חשש שיחשבו שהברכות כתובות בתוך ספר התורה. הגמרא מסכמת שלהלכה נפסק לנהוג כפי הדרך שקבע רבי יהודה.

תוספות

מדברי התוספות שם בד"ה "גוללו מכוון..." עולה שגם לדעת רבי יהודה לכתחילה צריך לסגור את ספר התורה, אבל בדיעבד אין לחוש לזה משום שלא מצויים עמי הארץ שיחשבו שהברכות כתובות בתורה.

פסיקת הרמב"ם

הרמב"ם בהלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב' הלכה ה' פסק כרבי יהודה, והוסיף, שלאחר שהעולה לתורה גמר לקרוא, סוגר את ספר התורה ומברך את הברכה שאחר הקריאה בתורה.

פסיקת הטור

הטור בסימן קל"ט פסק להלכה כרבי יהודה, גם לדעתו אחרי הקריאה בתורה, סוגר את ספר התורה ומברך את הברכה שאחר הקריאה בתורה.

'בית יוסף'

הבית יוסף בסימן קל"ט הביא את תמויהת הר"ן על הרמב"ם לגבי מה שכתב לסגור את ספר התורה בסוף הקריאה ולברך. ויישב את תמויהתו כתב: לדעת רבי יהודה אין לסגור את ספר התורה לפני הקריאה, משום שיש בזה טורח לציבור, אבל בסוף הקריאה שאין בזה טורח, רבי יהודה מסכים שיש לסגור את ספר התורה.

פסיקה להלכה בשו"ע

מרו"ן בשו"ע בסימן קל"ט סעיף ד' פסק להלכה כדעת הרמב"ם והטור, שהעולה לתורה פותח תחילה את ספר התורה, רואה הפסוק שצריך להתחיל לקרוא בו, מברך בלי לסגור את ספר התורה ואחר שקרא, סוגרו ומברך: **"כל הקוראים מברכים לפניו ולאחריה, ופותח הספר קודם שיברך ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו ואחר כך יברך, ולאחר שקרא, גולל ומברך..."** הרמ"א כתב בהגה עפ"י הכל בו שעל העולה לתורה להפוך פניו אל הצד בשעת הברכה, זאת כדי שלא יראה כאילו מברך מתוך ספר התורה ושרצוי להטות לצד שמאל: **"...הגה: ובשעה שמברך ברכה ראשונה יהפוך פניו על הצד, שלא יהא נראה כמברך מן התורה (כל בו), ונראה לי דיהפוך פניו לצד שמאלו"**.

'משנה ברורה'

כמשנה ברורה בס"ק יז' מביא את פסיקת מרו"ן, ומסביר מדוע סגירת ספר התורה בסוף הקריאה, לפני שהעולה מברך את הברכה שאחר הקריאה, אין בה משום טורח: **"... אין צריך לגלול הספר תורה בשעת ברכתו וליכא למיחש שמא יאמרו ברכות כתובות בתורה... ודווקא בברכה ראשונה לא חששו לזה, משום טרחא דצבורא, שיצטרכו להמתין עד שיחזיר ויפתח אבל בברכה אחרונה דליכא טעם זה, וגם דבלאו הכי צריך לגלול הספר תורה בין גברא לגברא בודאי עדיף יותר שיגלול קודם הברכה וזהו שמסיים המחבר דלאחר שקורא גולל ומברך"**.

'ערוך השולחן'

בספר ערוך השולחן בסימן קל"ט הביא את דעת התוספות (שהובאה לעיל) שרבי יהודה מסכים עם רבי מאיר שלכתחילה גם לפני שמברך את הברכה לפני הקריאה יש לסגור את ספר התורה, ורק בדיעבד אין לחוש לזה, ושיש נוהגים כך, אבל נראה שלדעתו לא ראוי לנהוג כך, אבל בסוף הקריאה יש לסגור את ספר התורה עד שיעלה העולה הבא לתורה. (ונראה שהטעם לסגירה בין העולים הוא למנוע בזיון ספר התורה) בסעיף יג' הביא את דברי הרמ"א שבזמן שמברך ברכה ראשונה יהפוך פניו לצד שלא יהא נראה כמברך מתוך ספר התורה ושראוי שיהפוך פניו לצד שמאל, ודוחה זאת, ולדעתו עדיף להטות לצד ימין. (בהמשך הביא את דעת החולקים על עיקר דברי הרמ"א ודוחה את דבריהם).

פסיקה להלכה בשו"ע

בסעיף ה' כתב מרו"ן שבמקום לסגור את ספר התורה אחרי הקריאה בין עולה לעולה נהגו לכסותו בסודר (או מטפחת), והרמ"א בהגה כתב להלכה שמנהגם לסגור את ספר התורה ולא להסתפק בכיסוי הכתב.

"נהגו לכסות הכתב בסודר, בין גברא לגברא. (ובמדינות אלו נהגו שהיא מגוללת בין גברא לגברא, וכן עיקר).

'ילקוט יוסף'

בספר ילקוט יוסף בסימן קל"ט סעיף ה' פסק כמרו"ן בשו"ע, כולל המנהג לכסות בסודר בין העולים לתורה.

'פסקי תשובות'

בספר פסקי תשובות בסימן קל"ט אות ט' התייחס למנהג בחור שהעולה לתורה אם יתעטף בטלית (למנהג אשכנזי שבחורים מתפללים כלי טלית).

"...כבר נהגו בשני וחמישי שאין הבחורים העולים לתורה מתעטפים בטלית, דבתפילין שעליהם סגי, ורק כשעולים לתורה בשבת ויום טוב מתעטפים בטלית, אך לא יכסו ראשם בטלית אלא ישאירו הכובע על ראשם. וכן נתפשט המנהג שאין מתעטפים בטלית בקריאת התורה דשבת קודש במנחה, וקריאת התורה דתענית וציבור, והטעם משום דגם הציבור אין לובשים אז טליתותיהם..."

ובאות י' כתב שהמנהג לנשק את ספר התורה במקום הקריאה, הוא משום כבוד התורה, וכן כתב את מנהג נענוע ספר התורה בעת הברכה.

"וכמו כן נוהגים לנענע מעט הספר תורה בשעה שאומרים 'ונתן לנו את תורתו' ובברכה אחרונה כשאומרים 'אשר נתן לנו תורת אמת', והוא מנהג ותיקין המובא כבר במטה משה..."

פסיקת הטור

הטור בסימן קל"ט כתב שהקורא בתורה צריך לאחוז בספר התורה בזמן הקריאה, על בסיס המובא בסוכה דף מא. לגבי מנהגם של אנשי ירושלים.

פסיקה להלכה בשו"ע

וכן פסק מרו"ן שו"ע בסימן קל"ט סעיף יא שעל הקורא בתורה לאחוז בספר התורה בזמן הברכה, והרמ"א בהגה ציין את המקור והסמך למנהג זה.

הקורא בתורה צריך לאחוז בספר תורה בשעת ברכה. הגה: וסמכו מנהג זה על מה שנאמר ביהושע: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיק" "חזק ואמץ" (יהושע פרק א', ח' ט')...

משנה ברורה

כמשנה ברורה בס"ק לו' ביאר שהלימוד מהפסוק הוא ממה שכתוב: ספר תורה הזה, ומשמע שתופסו ביד. ובס"ק לה' ביאר שהכוונה לאחוז בעמודי ספר התורה, ואם אוחז בספר התורה יאחוז עם מטפחת.

ילקוט יוסף

בספר ילקוט יוסף בסימן קל"ט סעיף טו' כתב בעניין זה כך: **"העולה לתורה צריך לאחוז בספר תורה בשעת הברכה. וטוב שיאחז בתיק הספר תורה גם במשך כל הקריאה"**.

קול ששון

המסכה

כרת כי תה

מלאכת המשכן לא דוחה את מצוות השבת

במטבעות אלו שהביאו בני ישראל, השתמשו לבנות את אדני המשכן (הכסים עליו מקימים את המשכן), מדוע? מפני שבני ישראל המאו בהטא העגל על ידי נתינה מכספם - כפרתם תהיה על ידי נתינה מכספם לדבר קדוש, כמצוות ה' יתברך. מאז בכל שנה החל מראש חודש אדר ועד כה' בניסן, צריכים כולם להביא מטבעות של "מחצית השקל". את המטבעות האלו שנאספים מכל ישראל, שמים בחדר מיוחד לזה בבית המקדש ומהן היו קונים את קורבנות הציבור של כלל ישראל.

עניין חשוב נוסף בפרשתנו הוא מצוות השבת. לאחר פירוט מלאכת המשכן, מצווה ה' על שמירת השבת הקדושה, מדוע? כדי שלא יחשבו ישראל שהשבת נדחית מפני מלאכת המשכן. לכן נאמר "אך" - כלומר כל מה שצווה ה' על מלאכת המשכן, הוא בתנאי, שלא תעשה שום מלאכה ביום השבת. השבת מוסיפה קדושה לישראל - וכל השומרה מעיד על כורא העולם שברא הכל בששה ימים ונח ביום השביעי. כפולה היא מצוות השבת: זכור ושמור - זכור למצוות העשה כמו מצוות קידוש ושמור למצוות לא תעשה כמו להימנע ממלאכה.

הקב"ה מונח את ישראל על ידי מחצית השקל

לאחר שמלח ה' לעם ישראל על ההטא הנורא - הטא העגל - רצה שכל העמים יראו שהוא אוהב את ישראל וכבר לא כועס עליהם, לכן ציווה לספור את אלו שנשארו בחיים, לא מפני שהקב"ה לא ידע כמה נשארו, הרי הכל גלוי וידוע לפניו, אלא כדי שיראו כולם כמה הוא אוהב אותם וסופר אותם כמו שבני אדם סופרים דברים שאוהבים וחביבים עליהם. אמר הקב"ה למשה רבנו: רוצה אני לספור את בני ישראל, אבל איני רוצה לספור את האנשים ממש, כדי שלא תהיה עליהם "עין הרע" ותזיק להם. לכן אמור לבני ישראל, שכל זכר (בן) מגיל עשרים שנה ומעלה יביא מטבע שעשויה מכסף טהור בשווי של מחצית השקל, אתה תספור את כל המטבעות שהם יביאו, ולפי מספר המטבעות נדע מה מספרם של בני ישראל.

כדי שידעו בני ישראל איזו מטבע להביא, הראה ה' למשה מטבע של אש, בצורת - "מחצית השקל", ואמר לו: "על כולם להביא בדיוק מטבע של "מחצית השקל" - העשירים לא יביאו יותר, והעניים לא יביאו פחות, להראות וללמד שבעיני כולם שווים וחביבים באותה מידה.

אגות אפרטה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה' (המשך)

- מה עשו בכסף שנאסף על ידי נתינת "מחצית השקל"?
 - אדני המשכן. ב. מנורת כסף. ג. מכסה המשכן. ד. שכר לכוהנים.
- מי המתין למשה בתחתית החר עד שחזר?
 - אהרון והור.
 - חור ושבעים וקני ישראל.
 - יהושע בן נון משרתו.
 - שנים עשר נשיאי השבטים.
- מה עשה משה עם עגל הזהב שעשה העם?
 - שרף באש וטחן אותו לאבק.
 - שמר אותו לזיכרון.
 - זרה במים והשקה את בני ישראל.
 - תשובות א' וג' נכונות.
- מה ההבדל בין הלוחות הראשונים ללוחות השניים?
 - הראשונים מעין והשניים מעין.
 - הראשונים עשה אלוקים והשניים משה רבנו.
 - אין הבדל ביניהם.
 - הראשונים עשה אלוקים והשניים משה רבנו.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ה'

- כתוב בפסוק: "וַיִּצְוֶם אֶת בְּלִיָּאֶשֶׁר דִּבֶּר ה' אֵתוֹ..." (לד') למה הכוונה?
 - כל מה שלימד אותו ה' לפני הטא העגל. ב. לתגובת ה' על הטא העגל.
 - המצוות שלמד ב 4 יום הראשונים והשניים. ד. תשובות א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ד' עד ה'

- ה' אמר למשה "ושלחתי לפניך מלאך..." (פרק לג') לאיזה מלאך הכוונה?
 - מלאכים שונים בהתאם למה שנדרש. ב. לשר צבא ה' שנראה ליהושע.
 - לעמוד האש ועמוד הענן. ד. למלאך שבקע ליהושע ולעם את הירדן.

לימוד פורה ואהנה

התשובות הנכונות פרשת תרומה הם:

1-ג' 2-ב' 3-ב' 4-ד' 5-ג' 6-א' 7-א' 8-ג' 9-א' 10-א'

